

Верещагін Ігор Михайлович,
*магістрант кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;*

Науковий керівник: Маринченко Є. О.,
*доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

МІСЦЕ НЕТРАДИЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дидактичні й методичні основи професійної підготовки педагогів професійного навчання розглянуто в працях низки вчених.

Але в умовах російської агресії, коли більшість вузів перейшли на дистанційне навчання, час ставить нові вимоги не тільки до змістового аспекту фахової підготовки, але й до всієї методичної системи, зокрема, організаційних форм професійного навчання. Під час організації освітнього процесу у ЗВО лекція є одним із видів занять. Поняття «лекція» має латинське походження (*lectio*) означає читання.

Зазначимо, що впродовж XVIII – першій половині XIX ст. лекція була чи не єдиним методом учіння.

За змістом класифікують вступні, інформаційні, заключні, оглядові лекції [1, 2].

На вступній лекції коротко оглядається зміст ОК, основні завдання, компетентності та результати засвоєння зазначеного компонента.

На інформаційних лекціях відбувається засвоєння здобувачами освіти наукової інформації за темами робочої навчальної програми ОК.

Основними завданнями заключної лекції є узагальнення досить об'ємного за обсягом навчального матеріалу, повідомлення здобувачам освіти про шляхи практичного використання набутих знань у галузях виробництва.

Оглядові лекції плануються, як правило, перед державною атестацією, на них відбувається стисле пригадування значного обсягу наукової інформації, яку внесено до програми державного іспити. Також практикується проведення оглядових лекцій після першої лекції перед здобувачами освіти, які вступили на навчання за скороченим терміном навчання.

Зміст навчального матеріалу лекцій включає історичні та сучасні факти розвитку науки, галузей виробництва. На лекціях лектор допомагає здобувачам освіти зорієнтуватися у значному обсязі інформації: визначити найціннішу літературу, розібратися з тенденціями сучасного тощо.

Включення лекцій в освітній процес будується на принципах науковості; наочності; системності і систематичності; активності і самостійності тощо.

Але наразі постає проблема підвищення ефективності лекцій.

Наш педагогічний досвід дозволяє виокремити наступні шляхи удосконалення лекцій.

Перш за все це – впровадження нових педагогічних технологій. Звернемо увагу на погляд І. М. Дичківської, яка подає історію становлення педагогічної технології наступним чином: задум упровадити інженерний підхід («інженерна педагогіка»): технічні засоби в навчальному процесі – алгоритмізація навчання – програмоване навчання – технологічний підхід – педагогічна технологія (дидактичний аспект) – поведінкова технологія (аспект виховання) [3].

Наступним є використання нетрадиційних лекцій. За своєю структурою нетрадиційні організаційні форми не відповідають загальноприйнятим нормам. Тобто структура нетрадиційної лекції відрізняється від структури традиційної.

Акцент робимо на тому, що під час проведення традиційної лекції основну роль виконує лектор, а під час нетрадиційної ми маємо концентрацію вольових, інтелектуальних, емоційних зусиль здобувачів освіти.

Під час проведення лекції в онлайн режимі досить важко впродовж усього часу концентрувати увагу слухачів.

Науковообґрунтованим є проблемне викладання знань. Під час проблемної лекції яскраво проявляється спільна взаємодія лектора і здобувачів освіти, які включаються до пошуку невідомого.

Цілі проблемної лекції:

- засвоєння здобувачами освіти теоретичних знань;
- розвиток у здобувачів освіти логічного мислення;
- формування у здобувачів освіти мотивації до вивчення змісту певного ОК та прагнення до здобуття професійної компетентності.

Структура проблемної лекції: виокремлення навчальної проблеми; акцент на протиріччях, на основі яких формуються гіпотези; аналіз гіпотез з точки зору вони є вірними чи невірними; висновок; підтвердження висновку.

На завершальному етапі лектор разом зі здобувачами освіти формує узагальнення, робить висновки.

Проблемна лекція передбачає багатоваріантні підходи до вирішення окресленої проблеми.

Під час проектування такої лекції дуже важливо враховувати особливості суб'єктів навчальної аудиторії. Наприклад, якщо рівень початковий, то доцільно щоб сам лектор вказав на проблему і обґрунтував шляхи її розв'язання. Надалі, коли рівень зростає доцільно перед студентами озвучити проблему, але шляхи її розв'язання, будуть пропонувати самі здобувачі освіти. У науково-методичній літературі така лекція дістала назву лекція-брейнстормінг або «мозкова атака».

Проведення зазначеної лекції включає два етапи. На першому пропонуються і фіксуються ідеї розв'язання проблемної ситуації, а на другому – ці ідеї аналізуються і обираються найефективніші.

Для активізації всіх органів відчуття під час проведення лекції в онлайн режимі передбачається розгорнуте коментування заздалегідь підготовлених візуальних матеріалів, які глибоко розкривають зміст. Зокрема, це – широке використання «опорних сигналів»: у вигляді схем; малюнків; діаграм; технічних рисунків; геометричних фігур, а також різною кольоровою гамою. Значну роль відіграють такі чинники як графічний дизайн, колір, оптимальність поєднання словесної та візуальної інформації, технічних засобів і традиційних наочних матеріалів тощо.

Усе це сприяє більш ефективному усвідомленню поданого матеріалу.

Здійснюється реалізація «золотого правила дидактики» - активізується як слуховий аналізатор, так і зоровий. Наукові дослідження засвідчують, що за таким підходом засвоюється до 65% інформації.

Спостереження показує, що практично усі викладачі вишу вводять під час лекції елементи бесіди. Лекція-діалог (лекція бесіда) передбачає діалог того, хто навчає з тими, хто навчається. За таким підходом лекція дозволяє спрямовувати увагу здобувачів освіти на найважливіші питання теми, визначати технологію викладення нового навчального матеріалу з урахуванням особливостей аудиторії.

Таким чином, лекційне подання навчального матеріалу за дистанційної форми навчання потребує використання нетрадиційних лекцій (проблемної лекції, лекції прес-конференції, лекції-бесіди, лекції-дискусії, візуальної лекції тощо) з метою активізації освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко Г.В., Маринченко Є.О. Інноваційні педагогічні технології в процесі підготовки майбутніх інженерів-викладачів // «Вісник» Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка. 2017. № 2 (34). С. 40 – 47.
2. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В.І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, виправлене (“Академвидав”). 2015.